

Katarzyna Hellman, Damian Ziółkowski

Byliśmy... Widzieliśmy... III Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego, Katowice, 22 marca 2007

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 22-27

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Katarzyna Hellman, Damian Ziółkowski

Byliśmy... Widzieliśmy... **III Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego** **Katowice, 22 marca 2007**

W dniu 22 marca 2007 r. w Miejskim Domu Kultury „Szopienice-Giszowiec” w Katowicach odbyło się III Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego pt.: „Oblicze współczesnego bibliotekarstwa”. Organizatorami forum byli: Jurajski Oddział Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Częstochowie, TNBSP w Katowicach, TNBSP w Dąbrowie Górniczej, TNBSP w Rybniku, TNBSP w Zawierciu, a honorowy patronat nad imprezą objęli: Marszałek Województwa Śląskiego, Wojewoda Śląski, Śląski Kurator Oświaty, Prezydent Miasta Częstochowy, Prezydent Miasta Katowice i Prezydent Miasta Rybnika.

Na spotkanie przybyło ponad 350 osób. Na sali obrad znaleźli się bibliotekarze z bibliotek szkolnych, publicznych, akademickich, pracownicy Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ w Katowicach, a także goście z Republiki Czeskiej i Słowacji. Byli również przedstawiciele lokalnych władz samorządowych. Zebranych powitała i Forum otworzyła dr Renata Sowada - prezes Jurajskiego Oddziału TNBSP w Częstochowie. W imieniu Piotra Uszoka gości przywitał Wiceprezydent Miasta Katowice Michał Luty. Wygłoszono 16 referatów w kolejności:

1. *Godność bibliotekarza* – **prof. dr hab. Jan Malicki** (Biblioteka Śląska, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Krajowa Rada Biblioteczna);
2. *Biblioteka w europejskiej przestrzeni informacyjnej* – **prof. dr hab. Diana Pietruch-Reizes** (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach, Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej);
3. *Wizerunek współczesnego bibliotekarza szkolnego – polityka gromadzenia zbiorów* – **dr Małgorzata Gwadera** (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zakład Czytelnictwa);

4. *Rola menedżera w tworzeniu klimatu biblioteki* – **dr Stefan Kubów** (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach);
5. *Internetowe źródła informacji jako uzupełnienie księgozbioru bibliotecznego* – **dr Arkadiusz Pulikowski** (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach);
6. *Bibliotekarz i jego współczesne oblicze* – **mgr Katarzyna Urbaniec** (Bielski Oddział TNBSP, Kolegium Nauczycielskie w Bielsku-Białej);
7. *Bibliotekarz-regionalista na przykładzie działań Szkoły Podstawowej nr 1 w Częstochowie* – **mgr Bogusława Grzywińska** (TNBSP w Częstochowie, Szkoła Podstawowa nr 1 w Częstochowie);
8. *Rola biblioteki i bibliotekarza w kształtowaniu wizerunku placówki, w tym promocja i marketing* – **mgr Barbara Dej** (TNBSP w Katowicach, Szkoła Podstawowa nr 51 w Katowicach);
9. *Bibliotekarz jako pośrednik w dostępie do informacji* – **prof. dr hab. Zbigniew Żmigrodzki** (Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach);
10. *Promocja czytania wśród małych dzieci i ich rodziców – rozwiązania w bibliotekarstwie zagranicznym* – **dr Hanna Langer** (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach);
11. *Wrócić do rzeczywistości: nauczyciel bibliotekarz to NAUCZYCIEL oraz BIBLIOTEKARZ a pracuje Dzisiaj, a nie WCZORAJ!!!* – **mgr Jan Jackowicz Korczyński** (Koordynator ENSIL w Polsce, członek Krajowej Rady Bibliotecznej);
12. *Biblioteka jako współczesne centrum informacji na przykładzie Biblioteki Regionalnej w Karwinie* – **dr Halina Molin** (Regionalna Biblioteka w Karwinie);
13. *Bibliotekarz czy omnibus?* – **mgr Helena Legowicz** (Oddział Literatury Polskiej Biblioteki Regionalnej w Karwinie);
14. *Slovenska narodna knjižnica v Martine ako moderne centrum knjižnicno-informacyjnych služieb* – **dr Darina Janowska** (Słowacka Biblioteka Narodowa w Martinie);
15. *„Cała Polska czyta Dzieciom” – realizacja programu w gminie Czerwionka-Leszczyny* – **mgr Mirela Klucznik** (TNBSP w Rybniku, Szkoła Podstawowa nr 1 w Czerwionce-Leszczynach);
16. *10 lat Oddziału TNBSP w Częstochowie* – **dr Renata Sowada** (TNBSP w Częstochowie, Sekcja Bibliotekarska Oddziału ZNP w Częstochowie,

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 53 w Częstochowie)¹.

Tematyka była szeroka. Nam najbardziej utkwilo w pamięci 6 wykładów.

Pierwszy prelegent, prof. dr hab. Jan Malicki, dyrektor Biblioteki Śląskiej i wykładowca Uniwersytetu Śląskiego, w referacie pod tytułem *Godność bibliotekarza* przedstawił swoje przemyślenia na temat wizerunku współczesnego bibliotekarza. Zwrócił uwagę na relację między bibliotekarzem a czytelnikiem. Bibliotekarz nadal jest zakompleksiony, a czytelnik żąda szybkiej i dokładniej informacji. Należy zmienić postawę konformizmu i szybko przystosować się do nowej rzeczywistości, gdzie biblioteki są centrami informacji. Wspomniał o roli Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. ŚBC to nowa jakość bibliotekarska, grupa pasjonatów, mająca wspólny cel, zachowująca przy tym swoją autonomiczność. Profesor zauważa, iż konflikt czytelnika z bibliotekarzem rzuca cień na całą bibliotekę. Przekłada się to na zły wizerunek biblioteki jako instytucji. Zadaje pytanie: „Jak należy się zachować?” Według niego, tak jak Kochanowski wobec śmierci, urwać dyskusje.

Następnym prelegentem była prof. dr hab. Diana Pietruch-Reizes z referatem pt.: *Biblioteka w europejskiej przestrzeni informacyjnej*. Pani profesor Uniwersytetu Śląskiego i Śląskiej Wyższej Szkoły Zarządzania w Katowicach poruszyła kwestię elektronicznych środków przekazu. Skupiła się na bibliotekach cyfrowych, które obecnie zyskują coraz większą popularność wśród społeczeństwa. Według niej biblioteka cyfrowa to zbiór uporządkowanej informacji rozproszonych lub udostępnionej w formie cyfrowej. Każda nowoczesna biblioteka powinna posiadać w swoich szeregach informatyka, teoretyka bibliotekoznawstwa i informacji naukowej a także bibliotekarza-praktyka. Biblioteki cyfrowe mają wiele zalet i rozwiązują wiele problemów:

- upraszczają a zarazem przyspieszają wyszukiwanie materiałów;
- obniżają koszty dotarcia do źródeł, co w przypadku dużych odległości ma znaczenie;
- zabezpieczają dokumenty przed fizycznym zniszczeniem;
- podnoszą jakość materiałów;
- ułatwiają dostęp do poszukiwanych materiałów;
- usprawniają procesy dydaktyczne;
- ułatwiają wypożyczenia międzybiblioteczne.

Autorka przybliży szczegóły inicjatywy i2010: Europejskie Społeczeństwo Informacyjne w roku 2010. Na podstawie tego dokumentu 30 wrze-

¹ http://jkk.nazwa.pl/jkk/index.php?option=com_content&task=view&id=45&Itemid=50 (dostęp dnia 4.04.2007).

śnia 2005 roku Komisja Europejska opublikowała dokument i2010: biblioteki cyfrowe. W ramach tego programu Komisja chce utworzyć Europejską Bibliotekę Cyfrową, na którą składać się mają biblioteki narodowe krajów europejskich. Projekt jest dużym wyzwaniem dla środowiska bibliotekarskiego i nie tylko. Świadczy o tym chociażby ilość planowanych publikacji, w roku 2010 ok. 6 mln zbiorów².

Dr Stefan Kubów, dyrektor biblioteki DSWE we Wrocławiu i wykładowca UŚ w Katowicach, przedstawił referat zatytułowany *Rola menedżera w tworzeniu klimatu biblioteki*. Skupił się na klimacie panującym w bibliotece, jednak uściślił, by nie mylić owego pojęcia z klimatyzacją, a zastanowić się nad klimatem organizacyjnym i rolą menedżera w funkcjonowaniu placówek. Nakreślił obraz klimatu organizacyjnego jako zespołu względnie trwałych cech organizacji, które byli zdolni wskazać jej członkowie, czyli kadra kierownicza i/lub pracownicy, i które mogły wywierać wpływ na ich zachowanie. Klimat ten jest zatem specyficzną częścią kultury organizacyjnej – systemu ideowego. Tworzy się go przez odpowiednie zarządzanie kadrami, od zatrudniania pracowników najlepszych na rynku pracy, poprzez umożliwianie im samorealizacji, uczestnictwa w różnego rodzaju szkoleniach, po to również, by w przypadku utraty aktualnego zatrudnienia zwiększyć szanse na kolejne, równie atrakcyjne. Na panujący w każdej instytucji klimat ma wpływ wiele czynników. Bardzo ważna, wg dr. Kubowa jest także atmosfera w miejscu pracy, przeświadczenie o przyjaznych współpracownikach, nagradzających i doceniających pracodawcach, poczucie bezpieczeństwa. Wszystko to sprawia, że chętnie przychodzimy do pracy. Autor wykładu zwrócił uwagę, jak ważny jest przykład płynący od kierownictwa, pozytywny wzór z góry ma być zachętą i mobilizacją do efektywnej pracy.

Bardzo ciekawe rozwiązanie zaproponował dr Arkadiusz Pulikowski z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki UŚ w Katowicach. W swojej prezentacji *Internetowe źródła informacji jako uzupełnienie księgozbioru bibliotecznego* zaprezentował tzw. webotekę. Weboteka, najprościej mówiąc, to zbiór przydatnych linków. Najczęściej znana pod nazwą „Ciekawe miejsca”, „Ciekawe strony”, „Przydatne linki”. Bardzo często jest to zbiór luźno zestawionych odsyłaczy do różnych zasobów. Inaczej biblioteka webowa to uporządkowany zbiór odnośników do wartościowych informacji. Na pewno jest to godna uwagi inicjatywa, gdyż obecnie szybkie dotarcie do informacji jest na wagę złota. Mnogość źródeł tego samego typu zwiększa szansę na dotarcie do poszukiwanych treści. To jest podstawowa zaleta weboteki. Inne to: szybki dostęp do informacji, polepszenie wizerunku biblioteki, częsta aktualizacja. Dobór informacji zależy od

² K. Ślaska, J. Potęga: *Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona*, Biuletyn EBIB nr 11, 2006.

profilu biblioteki. Pod adresem <http://ibin.us.edu.pl/weboteka> można zobaczyć efekty pracy dr. Pulikowskiego.

Kolejny głos w dyskusji zabrał prof. dr hab. Zbigniew Żmigrodzki z Górnośląskiej Wyższej Szkoły Handlowej w Katowicach. W swoim referacie pt.: *Bibliotekarz jako pośrednik w dostępie do informacji* podkreślił zasadę wielopoglądowości. Bibliotekarz powinien być obiektywny, a zdaniem profesora nie jest. Mówi o tym także w „Bibliotekarzu” nr 1 i 3 z 2006 roku. Bibliotekarze wystrzegają się pewnych autorów i tytułów. Zauważył, że w polskich bibliotekach trudno znaleźć książki autorstwa Józefa Mickiewicza, Sergiusza Piaseckiego, Waldemara Łysiaka, Jerzego Roberta Nowaka, a także czasopismo „Nasz Dziennik”. Zwrócił uwagę na fakt, iż Polska nie prowadzi logicznej i systematycznej polityki bibliotecznej, mimo najlepszego w Europie systemu kształcenia bibliotekarzy. Żadne ministerstwo nie przejmuje się losem bibliotekarzy. Według profesora biblioteki cyfrowe są dobrym tematem medialnym, ale jest sceptycznie do tego pomysłu nastawiony. Nie potrafi zrozumieć, dlaczego zlikwidowano Centralną Bibliotekę Techniczną w Warszawie i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Katowicach.

Wykład mgr. Jana Jackowicza Korczyńskiego, koordynatora ENSIL w Polsce, pt.: *Wrócić do rzeczywistości: nauczyciel bibliotekarz to NAUCZYCIEL oraz BIBLIOTEKARZ a pracuje Dzisiaj, a nie WCZORAJ*, wywołał spore ożywienie na sali. Skierowany był przede wszystkim do bibliotekarzy bibliotek szkolnych, jednak zawierał wiele myśli i wskazówek, które można by śmiało stosować w bibliotekach uczelnianych, a także publicznych. Autor zwrócił uwagę na istotę podmiotu pracy bibliotekarza – nauczyciela, którym nie jest książka, a sam uczeń (czy też student). To jego wychowanie, przez co rozumie się naukę uczenia się przez całe życie, jest głównym celem pracy szkolnego bibliotekarza. Ma on przygotować młodego człowieka do samodzielności w społeczeństwie wiedzy, by umiał w pełni czerpać z jej dóbr, by przede wszystkim uczył się, a nie tylko zdawał, zaliczał z krótkotrwałym efektem. Biblioteka ma być pracownią indywidualnego rozwoju ucznia, punktem konsultacyjnym, wsparciem w osobistej autokracji. W czasach zdominowania młodych umysłów przez wynalazki techniki (komputer, Internet, telefon i odtwarzacz mp3 – nierozłącznych towarzyszy życia codziennego), propagowanie świata intelektualnych wartości wydaje się być istotą zawodu bibliotekarza w szkole. Uprzedmiotowienie, brak więzi emocjonalnej, rozmowy i wymiany informacji, to gwóźdź do trumny rozwoju – grzmiał prelegent niczym ksiądz z ambony. I trudno się z tym nie zgodzić. Autor mówi TAK – dla świata wartości, dla jedności komunikatywności, a zdecydowane NIE dla wszelkich –izmów (nacjonalizmów, itp.). Przekonuje, że obecne pokolenie to pokolenie medialne, które nie ma więzi z rodzicami, brakuje mu uczuć, własnych poglądów. Jan Jackowicz Korczyński nazywa ich cybermutan-

tami. Taka postawa powoduje zanik funkcji poznawczych. Dla osoby bez ukształtowanej psychiki, a taką na pewno jest dziecko, to bardzo niebezpieczne. Obrazują to badania, które wykonał w latach 2005-2007³. Postuluje, aby tym problemem zająć się szerzej. Prawdziwa Rzeczpospolita to ta „bez numeru” (nie trzecia, czwarta...), to my wszyscy razem... trzeba tylko zbudzić „chochoły”, przestać się kłócić i otworzyć „szeroko okna” na świat – apeluje na koniec. A ów świat, to także program Unii Europejskiej dla młodzieży „School library 2.0 project”, który ma na celu dofinansowanie edukacji pozaszkolnej uczniów ambitnych, którzy chcą się uczyć, chcą pogłębiać swoją wiedzę. „Nie ma uczenia się bez czytania” – to myśl przewodnia I Kongresu Bibliotekarskiego, który odbył się w Austrii.

Dzięki Forum bibliotekarze z całego województwa mogli wymienić poglądy i zacieśnić więzy. Dzięki kolegom z zagranicy możliwa staje się współpraca międzynarodowa i projekt wspólnej biblioteki cyfrowej staje się realny. Spotkanie pokazało, że jesteśmy sporą grupą zawodową, ale tylko współpracując razem mamy szansę na osiągnięcie zamierzonych celów. Już teraz organizatorzy zapraszają na IV Forum Bibliotekarzy Województwa Śląskiego, które odbędzie się najprawdopodobniej w kwietniu 2008 roku.

Mgr Katarzyna Hellman jest pracownikiem Sekcji Gromadzenia i Opracowania Zbiorów Biblioteki Głównej AWF w Katowicach.

Damian Ziółkowski jest pracownikiem Sekcji Gromadzenia i Opracowania Zbiorów Biblioteki Głównej AWF w Katowicach.

³ Wyniki są dostępne pod adresem <http://standardy.bibliotekaszkolna.net> (dostęp dnia 4.04.2007).